

Trisdešimtieji leidybos metai. Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

2018 m. gegužės 18 d.

Nr. 19 (1281)

Knyga „Žmonių likimai okupacijų metais“ pasiekė adresatus

„Tremtinio“ skaitytojai jau buvo informuoti apie LPKTS Druskininkų filialo ketinimus išleisti knygą „Žmonių likimai okupacijų metais“ ir Lietuvos nepriklausomybės šimtmečio proga aštuonis šimtus egzempliorių padovanoti Lietuvos mokykloms.

Ruošdami knygą leidybai, bendraudami su Druskininkų rezistencijos ir tremties muziejaus lankytuojais, sulaukėme pasiūlymų padovanoti knygą ir Lietuvos šaulių sąjungai bei Lietuvos kariuomenės Didžiojo Lietuvos etmono Jonušo Radvilos mokomajam pulkui Rukloje.

Planavome visą šį darbą atlikti iki Vasario 16-osios, tačiau dėl minėtų institucijų vadovų užimtumo knygų pristatymų datas ne kartą tekėdavo perkelti į vėlesnį laiką.

Pirmieji, kuriems pristatėme knygą, buvo Lietuvos šaulių sąjunga. Kovo 5 dieną LŠS būstineje Kaune mus priėmė jos vadai pulkininkas leitenantas G. Koryzna. Šauliams padovanojome 260 knygų. Pabendravome, aptarėme mūsų tolimesnį prasmingą bendradarbiavimą, ugdant jaunimo pilietiškumą ir patriotiškumą.

Įspūdingas knygos „Žmonių likimai okupacijų metais“ pristatymas įvyko kovo 23 dieną Rukloje. Lietuvos kariuomenės Didžiojo etmono Jonušo Radvilos mokomojo pulko vadai knygos pristatymą mums pasiūlė organizuoti aikštėje per savanorių priesaikos priėmimo iškilmes, kuriose dalyvavo ir iš visos Lietu-

vos atvykę savanorių artimieji.

Pasibaigus priesaikos priėmimo ceremonijai, su kariškiais dar pabendrauome pulko vadavietėje. Be padovanotų šimto keturiaskesdešimties knygų „Žmonių likimai okupacijų metais“, išteikėme apie pussimtį leidinių lietuvių ir anglų kalbomis „Susipažinkime su Lietuvos partizanų kovų kelias Druskininkų urėdijos miškuose“ ir paprašėme juos perduoti Rukloje dislokuočiams NATO kariams.

Balandžio 17 dieną įgyvendinome ir pagrindinį savo tikslą – knygą „Žmonių likimai okupacijų metais“ pristatėme Švietimo ir mokslo ministerijoje. Mus svetingai priėmė ministrė Jurgita Petruskienė. Padėkojusi už dovaną, išteikė padėkos raštą ir palinkėjo nesen-

kančios energijos naujiems sumanytiams ir prasmingiems darbams. Išreiškė nuomonę, jog būtų tikslinga padovanoti šių knygų ir lietuviškoms mokykloms Maskvoje, Sankt Peterburge, Karaliaučiaus srityje.

Iš išleistų 1500 knygos egzempliorių jau padovanota apie 1300. Knygos nebuvo parduodamos, tik dovanojamos. Be minetų institucijų, nedideliai kiekiai jų padovanojome Vilniaus genocido aukų muziejui, ekspedicijos „Misija Sibiras 18“ vadovui, taip pat knygos rėmėjams bei bendraautoriams. Dar likusias apie du šimtus knygų dovanosime į Druskininkų rezistencijos ir tremties muziejų atvykstančių ekskursijų vadovams, renginių dalyviams, Druskininkų viešajai bibliotekai ir pa-

pildomai Druskininkų mokykloms.

Įgyvendinant knygų dovanojimo mokykloms ir kitoms institucijoms iniciatyvą, teko išdėti labai daug pastangų. Todėl džiugu, kad jos jau duoda rezultatus, mezgasi pirmi šios iniciatyvos vaisiai – atsiranda supratimas apie šio turinio knygų teigiamą poveikį ugdant jaunimo pilietiškumą ir patriotiškumą. Jau yra atveju, kai į renginių programas įtraukiama knygos „Žmonių likimai okupacijų metais“ ištraukų skaitymas.

Tačiau kol kas, ugdant pilietiškumą ir patriotiškumą, knyga „Žmonių likimai okupacijų metais“ kūrybiškiausiai naudota rusakalbėje gimnazijoje „Žara“, Naujojoje Vilnioje. Bet apie tai verta papasakoti atskirame straipsnyje.

Gintautas KAZLAUSKAS

Gintautas Kazlauskas knygos reikšmę aptarė su švietimo ministre Jurgita Petruskienė

Knyga „Žmonių likimai okupacijų metais“ pristatyta Lietuvos šaulių sąjungos buveinėje

Knygos „Vaikystė Sibiro toliuose“ pristatymas

LPKTS išleistos knygos „Vaikystė Sibiro toliuose“ savo išskirtinės krikštamtose buvo Kauno Juozo Urbšio progimnazijos istorijos mokytoja metodininkė Virginija Mikutavičiūtė. Ji pratarmėje rašė, kad tai labai šilti, tikroviški ir

istoriškai vertingi pasakojimai, knyga yra reikalinga jaunuomenei. Kai kuriuos pasakojimus galima įtraukti į moksleivių literatūros skaitinius.

Tad nenuostabu, kad šios knygos pristatymas pirmiausiai ir vyko šioje mokykloje. Pas penktų–septintų klasių mokinius atvyko knygos autorius Stanislovas Abromavičius, jos herojai mažieji tremtiniai Irena Vilčinskaitė, Ignacas Žukauskas ir Algirdas Bulota. Susitikime vaikai sužinojo, kad 1941–1952 metais iš Lietuvos į Sibirą, Kazachstaną, Buriatiją ir kitur ištrema apie 130 tūkstančių lietuvių, iš jų apie 55 tūkstančiai vaikų iki 16 metų amžiaus. Dalis jų žuvo net nepasiekę Sibiro, arba pirmają tremties žiemą, kiti – kiek vėliau. Tūkstančiai vaikų gimė Sibiro tremtyje.

Mokyklos mokytojos ir moksleiviai šauniai pasiruošė knygos pristatymui. Vaikai

skaitė jos ištraukas, citavo labiausiai jiems patikusias istorijas, o aštuntokas Gustas parašė apie šią knygą rašinį. Vaikai ekrane matė tremties nuotraukas, galėjo paklausti buvusių mažųjų tremtinių apie gyvenimo ir buities sąlygas Sibire, klausinėjo apie atskirus knygoje aprašytus epizodus. Kai kuriems mokiniams tai buvo didieji istorijos atradimai, o šokiruojančios detalių apie vaikų kasdienybę kėlė dar didesnį susidomėjimą.

Štai Broniukas Jakubauskas gimė tremties vagone po dviejų dienų nuo išvykimo iš Lietuvos. Jo mamą su mažomis sesutėmis Maryte ir Angele trémė į Irkutsko sritį. Kelyje jos susirgo tymai, bet išgyveno. Mamytė buvo nusilpusi, Broniukui trūko pieno. Tai pamaldavo duonos arba perlinių kruopų žiupsnelį, prieš tai jas sugrūsdavo, pardarydavo iš skudurėlio mažą maisto gniužinėlį ir duodavo vaikui čiulpti.

Jonas Puodžius – tremtyje išgyvėnes badą. Būdamas septynerių metų su mama barakų statyboje neštuavis nešiojo plytas. Atsidūrė pačioje Ru-

sijos šiaurėje, Jakutijoje. Iš pradžių mokyklos nelankė, vėliau iš Lietuvos giminės atsiuntė lietuviškų knygų, sąsiuvinį, pieštukų, trintukų. Mama pradėjo mokyti lietuviškai skaityti ir rašyti. Didžiausia vaiko svajonė buvo sugrižti į Lietuvą.

Adelė Juškaitė iš Krasnojarsko krašto Kansko geležinkelio stoties iki tremties vietos keturiaskesdešimt kilometrų su kitais tremtiniais ėjo pėsčiomis. Kai priėjo varganą kaimą, buvo jau vėlus vakaras. Kita diena – šv. Velykos. Prižiūrėtojai leido nusiprausti lediniame Usolkos upės vandenye, susikurti laužą, pasigaminti karšto maisto, atsigerti vandens. Visi prisiminė šv. Velykas Lietuvoje, kai rideno margučius, valgė pyragus, šoko ir dainavo... O čia nebuvo ne tik kiaušinių, bet ir paprastos duonutės.

Kaip renginio pabaigoje sakė mokyklos direktorius Paulius Martinaitis, šis susitikimas moksleiviams buvo puiki pradžia domėjimusi vienu skaudžiausių įvykių Lietuvos istorijoje.

„Tremtinio“ inf.

Geriausi Lietuvos metai dar ateityje

Gegužės 12 dieną Vilniuje įvyko Tėvynės sajungos-Lietuvos krikščionių demokratų partijos XXIII suvažiavimas „Tikime Lietuva“. Suvažiavimas – šventinis, nes Tėvynės sajunga gimė prieš 25-erius metus, pažadinta Lietuvos Persitvarkymo Sajūdžio, kuris šjmet minės savo 30-metį. Nors šventė labai graži, tačiau TS-LKD partijos pirmininko Gabrieliaus Landsbergio sveikinimo kalboje jautėsi didžiuilis nerimas dėl padėties šalyje.

„Sunkus uždavinys tenka kalbėti partijos šventėje, kai šalyje mažai šventinių nuotaikų. Jei jau galėčiau pasakyti viską, ką galvoju apie dabartinę politinę situaciją, tai didelė dalis mano kalbos turėtų būti užjuodinta storu markeriu. Ne dėl kokių nors pavaržių ar įvykių, bet dėl nusivylimo, kurį tik juodas markeris gali paslėpti. Dvidešimt penkeri metai kaip įkurta Tėvynės sąjunga ir nors mūsų šventė džiugi, pirmiausia noriu pasidalinti šių dienų nerimu dėl bendruomenės, platesnės nei mūsų partija – dėl Lietuvos.

Nerimą kelia partinės sistemos trupumas ir it kokias marionetes partijas susikuriantys koncernai. Įkurta viena užtušuota partija, suskaldyta kita užtušuota partija, ir greitai nesibaigiantis teismo procesas, kuris žemyn jau dabar tempia visą politinę sistemą. Nerimą kelia ir kol kas dar neužtušuotas kitas koncernas, susikūrės ir finansuojantis dabar Seime esančią didžiausią frakciją. Ši koncernui priklausanti partija nenori, kad Seimas užduotų klaušimus apie žemės ūkį, todėl jų kontroliuojama Seimo dauguma ir balsuoja prieš tokį tyrimą. Šiam partiniam koncernui nereikia, kad būtų pakeistos didelių žemės sklypų apmokestinimo taisyklės, todėl frakcija balsuoja prieš. Jeigu tai nėra interesu atstovavimas už pinigus, tai tik laiko klausimas, kada kiti

didieji koncernai, pasimokę iš tokiu sėkmingo projekto, susikurs savo partijas. Yra padorūj žmonių didžiausioje frakcijoje. Tikiuosi, kad jie išdris atlūsti Lietuvos pusėje. (...) Nerimą kelia, kad Lietuvai skėstant vidaus skandaluose, laimi būtent Rusija. VSD ataskaitoje minėta, kad Rusija kitaais metais mūsų prezidento rinkimuose turės savo kandidatą. Per politinę surutę galime nepastebėti, kad kandidatas gal jau „apsišvietės“. Gal pakabinatas, dėl kokių nors savo veiksmų? Gal tai suvaržytas, nelaisvas žmogus? Verčiamas išduoti Lietuvą?

Nerimą kelia trypciojanti valstybė. Išblyškusi ir palaikoma tik augančios ekonomikos. Be lašelio pasirengimo ateities krizėms, kurioms nėra pasiruošta. Ir už kurių sutramdymą turėtume būti atsakingi visi. Siandien valdžia neturi drąsos imtis tikrų ir reikalingų, kartais gal nepopuliarių reformų. Šios baimės kaina gali būti ne kurios nors partijos pralaimėti rinkimai, o darganota mūsų šalies, mūsų ir ateisančių po mūsų ateitis“, – sakė G. Landsbergis, nors tvirtino, jog tiki, kad Lietuvos geriausi metai dar laukia ateityje.

Gražia tradicija tapo suvažiavimo metu TS-LKD narius ir rėmėjus apdovanoti „Lietuvos ažuolų“ ženklu. Šiame apdovanojimų komisija šiuos ženklus skyrė visiems bendražygiam, kurie prisidėjo prie partijos steigimo ir jos stiprinimo. Nominautus siūlė TS-LKD skyriai, bendrijos, frakcijos. Džiugu tarp apdovanotų matyti ir nemažai Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sajungos atstovų. Nuošir-

džiai sveikiname ir džiaugiamės aukšsinė ženklą gavusiais Antanu Balvočiumi iš Šilutės, Algirdu Blažiu iš Panevėžio, Jurgiu Mykolu Endziulaičiu iš Klaipėdos, Petru Musteikiu iš Vilniaus, Brone Paulavičiene, gavusia garbės ženklą, ir kitais mūsų nariais.

Nors suvažiavimas šventinis, antroje dalyje buvo svarstomi svarbūs klaušimai. Pristatytos deklaracijos „Tikime šviesia Lietuva“ ir „Tikime Europa“. Svarstomas ir tvirtinamas TS-LKD Įstačia pakeitimo projektas. Šiais klausimais vyko stiprios diskusijos.

Partijos pirmininko pirmojo pavaudutoja Irena Degutienė priminė, kad laukia sudėtingi metai, svarbu tinkamai pasiruošti prezidento rinkimams. „Visi skyriai iki rugsėjo vidurio turi kelti kandidatus, tačiau tik tuos, kurie realiai gali laimeti. Siūlyti tik sąžiningus, dorus, patikimus“, – sakė I. Degutienė.

Audronė KAMINSKIENĖ

LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė su „Lietuvos ažuolų“ ženklu apdovanotais buvusiai tremtiniais, LPKTS nariais: Algirdu Blažiu, Petru Musteikiu ir Jurgiu Mykoliu Endziulaičiu

TS-LKD suvažiavimo delegatai, LPKTS ir Politinių kalinių ir tremtinų frakcijos nariai su LPKTS pirmininku dr. G. Rutkauskui, garbės pirmininku dr. P. Jakucioniu ir valdybos pirmininke R. Duobaite-Bumbulienė

Literatūrinė premija – už knygą „Sibiro haiku“

Pirmaja dr. Aloyzo Petriko literatūrine premija bus apdovanotos dvi autorių – Jurga Vilė ir Lina Itagaki už komiksų knygą vaikams „Sibiro haiku“ (leidykla „Aukso žuvys“).

Premijos steigėjas ir mecenatas – verslininkas dr. A. Petrikas, JAV bei Lietuvos aukštųjų medicinos technologijų korporacijos „Vitta Corporation“ prezidentas. Ji skiriama už lietuvių rašytojų sukurtus kūrinius vaikams ir jaunimui. Šia premija pratęsiama Lietuvos Raudonojo Kryžiaus premijos, įsteigtos 1933 metais, tradicija. Anuomet šios premijos iniciatorius buvo tuolaikinis Lietuvos Raudonojo Kryžiaus valdybos pirmininkas A. Petrikas (1893–1964).

Šiemet premijai taip pat buvo pasiūlyti: Daiva Čepauskaitė (eilėraščių knyga „Baisiai gražūs eilėraščiai“), Nerina Dangvydė (knyga „Vaikas su žvaigžde kaktose“), Violeta Palčinskaitė (poezijos knyga „Eilėraščiai iš namų“), Rebeka Una (knyga „Šeštadienį, aš-tuntą valandą“), Vilė Vėl (apysaka „Pereik tiltą, kvailv“), Sigitas Poškus (knyga „Šokanti karvė, arba Maišytinė“), Giedrė Rakauskienė (knyga „Dramblys ir antis“). Vertinimo komi-

sijoje dalyvavo Lietuvos rašytojų sajungos deleguoti atstovai – Donatas Petrušius, Renata Serelytė ir Regimantas Tamošaitis, Lietuvių literatūros ir tauatosakos instituto nariai – Gintarė Bernotienė ir Donata Mitaitė.

Knygos autorė J. Vilė Vilniaus universitete studijavo prancūzų filologiją, Paryžiaus Naujosios Sorbonos universitete įgijo Vaizduojamųjų menų bendrujų mokslų diplomą; studijavo filmų archyvavimą ir restauravimą. Šiuo metu gyvena Ispanijoje, moko lietuvių kalbos Almerijos regione gyvenančius lietuvius mokyklėje „Vaivorykštė“. Ji taip pat yra kino ir teatro festivalių koordinatorė, vertėja. Knygos iliustruotoja L. Itagaki studijavo Vytauto Didžiojo universitete anglų kalbą ir literatūrą, palaikomai mokėsi japonų kalbos. Dalyvaujama studijų mainų programoje išvyko į Tokiją, studijavo tarptautinę ekonomiką ir verslo administravimą. I Lietuvą grįžo po šešerių metų, išstojo į Vilniaus dailės akademiją studijuoti grafiką. Klaipėdos lėlių teatre dirba dizainerė, Vilniaus dailės akademijos Klaipėdos fakultete – komunikacijos koordinatore, Klaipėdos kultūrų komunikacijos centro Meno kieme dėsto japonų

kalbą ir veda kūrybines dirbtuvės.

„Sibiro haiku“ rašytoja J. Vilė pagrindinio knygos herojaus – dešimtmiečio berniuko – lūpomis perpasaakojo savo tévo Algimanto Stakėno tremties istoriją. Per ją atskleidžiamas ne vieno mažamečio likimas – išgyvenimų tremtyje kančias savo širdyje nešioja dauguma lietuvių.

Knyga išleista 2017 metais (pakartota 2018 metais.). Kultūros ministras organizuoja jamame „Knygos meno“ konkurse šios knygos dailininkai L. Itagaki paskirta pagrindinė Metų premija už inovatyvų aktualios temos pateikimą, taiklų šrifto panaudojimą, jo dermę su įtaigiomis iliustracijomis knygoje.

„Lietuvos žinios“

Jurga Vilė (kairėje) ir Lina Itagaki knygoje „Sibiro haiku“ įtaigiai perteikė vienos šeimų tremties istoriją
Romo Jurgaičio nuotrauka

Įvykiai, komentarai

Pralaimėjimo diena, arba istorija mėgsta papokštauti

Kasmet gegužės 8 dieną pasaulyje minima Antrojo pasaulinio karo pabaiga Europoje. Ši met tai buvo jau 73-jių šio įvykio sukaktis. Prieš tiek metų nacistinė Vokietija pasirašė besalyginės kapituliacijos aktą, pripažindama visišką sajungininkų pergalę. Viskas būtų aišku ir suprantama, jei ne vienas „bet“: pasirodo, vienas iš sajungininkų – Sovietų sajunga – šią datą perkėlė į gegužės devintąją. Taip buvo patenkintos Stalino ambicijos, o vokiečiai priversti kapituliacijos aktą pasirašyti dar kartą...

Bet dar įdomiau, kad patys sovietai šią datą ilgai ignoravo, jokių iškilmių Pergalės dienos proga nerengė. Nei Stalinas, nei Chruščiovas nematė jokios priežasties rengti parodus Raudonojoje aikštėje gegužės 9 dieną. Ir tik Leonidas Brežnevės, eliminavęs iš valdžios Nikitą Chruščiovą, 1965 metais pradėjo pompastiškas Pergalės dienos iškilmes. Akivaizdu, kad jam reikėjo numesti alkanai sovietinei liaudžiai kaulą, kad ši nepastebėtų komunistų

viršūnelių rietenų dėl valdžios ir nematyti sovietinės valdžios keliamų problemų. Taip atsirado „Pergalės diena“. Ši tradicija išliko net subyrėjus Sovietų sajungai.

I naują lygmenį Pergalės dieną pakylojo Rusijos prezidentas V. Putinas. Paradoksas, bet šis Sovietų sajungos teisių perėmėjos Rusijos vadas šiai šventei suteikė ne taikos, bet karo atspalvį – jo pradėti karai prieš kaimynines valstybes ir vieši pareiškimai, kad Kremliai netinka nusistovėjusi tarptautinė tvarka, privertė tarptautinę bendruomenę maršiuojančias Raudonąja aikštė Kremliaus kariaunas vertinti kaip akivaizdū agresijos demonstravimą. Ypač tokias nepagarbias ir agresijos bei paniekos pilnas akcijas matėme prieš trejus metus, kai Putinui artimi žmonės rengė maršus į Berlyną su poletke, kad „mes galime bet kada pakartoti“. Tuomet jiems nepavyko, nes motociklininkų kolonus negavo leidimų važiuoti per kai kurias Europos Sąjungos valstybes, tad iš masinės akci-

jos išėjo šnipštasis. Tačiau tas „galime pakartoti“ nusėdo eilinių rusų sąmonėje kaip užkeikimas. Geriausias priešnuodis tokiems sąmonės aptemimams – humoras, todėl socialiniuose tinkluose pasirodė nuotraukų montażai, įamžinantys istorines akimirkas iš Antrojo pasaulinio karo laikmečio: raudonarmietis atima iš moters (aišku, vokietės) dviratį, pergala vėliavą kelia sovietų karys, kurio rankos nusagstytos keliais rankiniai laikrodžiai... Sioms nuotraukoms priašas „galime pakartoti“ tinka labiau, nei dailiai merginai aukštakulniai bateliai. Bet tai ne viskas: nuotraukos su „BMW“ automobiliais turi priašas „negalime pakartoti“... Taigi kad „laužyti, tai ne statyti!“ Istorija mėgsta papokštauti – karo nugalėtojai tegali su pavydu žiūrėti į nugalėtų gyvenimo gerovės lygi.

Bet raudoną vėliavę su pjautuvu ir kūju ir šiandien galima rasti prie Brandenburgo vartų Berlyne – nesenai būčiuliai lankësi Berlyne ir tokią rado, žinoma, pro šalį nepraejo ir išmetė tą

„puošmeną“ į šiukšliadėžę.

Na, o Rusijoje toliau pučiamas „negestančios šlovės“ burbulas – socialiniame tinkle „Facebook“ pasirodė vaizdelis iš Čitos, kur Pergalės dienos proga buvo surengta inscenizacija... „Konclageris“. Suprask, Raudonoji armija išvadavo žmoniją nuo konclagerių. Renginys buvo rodomas per vietos televiziją, artistai ir žiūrovai dalijosi įspūdžiais. Vaizdas, švelniai tariant, apgalėtinės – atrodo, kad nebežinoma, kaip išsidirbinėti. Žinoma, apie tai, kad, sovietams užėmus teritorijas, kur buvo koncentracijos stovyklos, jos veikė ir toliau, nė mintyse neužsiminta. Akiavaizdu, kad istorija perrašinėjama ir toliau, nuslepiant tikrovę ir išaukštinant tai, kas iš tikrujų yra antižmogiška ir netiesa. Blogiausia šioje situacijoje yra tai, kad auginama karta, šią melą priimanti už gryną pinigą, o su tokiais nepadiskutuosi. Jiems bet kuriuos šalies okupacija bus suvokiama kaip išvadavimas.

Gintaras MARKEVIČIUS

Baigtas ikiteismenis tyrimas, kuriame įtarimai pareikšti partijai „Tvarka ir teisingumas“

Gegužės pradžioje Generalinės prokuratūros Organizuotų nusikalstamų ir korupcijos tyrimo departamento prokuroras priėmė sprendimą baigti ikiteismenių tyrimą Specialiųjų tyrimų tarnybos tartoje byloje, kurioje įtarimai dėl prekybos poveikiu, kitų nusikalstamų veikų padarymo pareikšti juridiniam asmeniui – partijai „Tvarka ir teisingumas“ ir šešiemis fiziniams asmenims.

Pranešti įtariamiesiems ir jų gynėjams apie šio ikiteismonio tyrimo pabaigą ir supažindinti juos su tyrimo medžiaga pavesta tyrimą atlikusiems Specialiųjų tyrimų tarnybos Vilniaus valdybos pareigūnams.

Ikiteisminiams tyrimui vadovavusio prokuroro nuomone, Specialiųjų tyrimų tarnybos pareigūnai surinko pakankamai duomenų, pagrindžiančių įtariamų kaltę dėl jiems inkriminuojamų nusikalstamų veikų padarymo.

Politinei partijai „Tvarka ir teisingumas“ yra pareikšti įtarimai prekyba poveikiu, turto išsvaistymu, dokumento suklastojojimu ir disponavimu suklastotu dokumentu, veikiant bendrininkų grupėje, bei apgaulingu apskaitos tvarkymu.

Ikiteismonio tyrimo duomenimis, minėta politinė partija veikė per savo atsakingą sekretorių, kuris eidamas

vadovaujamas pareigas viešajame juridiniame asmenyje, galimai siekdamas neteisėto politinės partijos finansavimo, veikdamas partijos naudai ir interesais, pažadėjo ir susitarė su verslininku R. S. priimti kysį – paramos koncertą „Pirk dramblį“. Už tai partijos atstovas galimai pažadėjo paveikti Vidaus reikalų ir Aplinkos ministerijų valstybės tarnautojus, kad jie sudarytų išskirtines sąlygas laimėti nurodytomis įmonėms organizuojamus viešuosius pirkimus. Tyrimo duomenimis, įtarimasis R. A. R. galimai priėmė 235 499 litų (68 205 eurų) vertės kysį – paramos koncertą „Pirk dramblį“, kuriame buvo viešinama politinė partija „Tvarka ir teisingumas“ ir jos lyderiai, formuojant apie juos palankią visuomenės ir rinkėjų nuomonę.

Įtarima, kad politinė partija „Tvarka ir teisingumas“, veikdama per savo atstovą, taip pat pažadėjo ir susitarė su verslininkais P. K. ir G. R. priimti iš jų kysį, o už tai pažadėjo paveikti Vidaus reikalų ministerijos tarnautojus, kad jie nurodytoms įmonėms padėtų laimėti Turto valdymo ir ūkio departamento prie Vidaus reikalų ministerijos ir vienos valstybės įmonės viešuosius pirkimus. Verslininkų nurodymais pagal pagamintus ir panaudotus netikrus dokumentus pervedus lėšas į kito

verslininko J. G. vadovaujamų įmonių sąskaitas, apmokėtos partijos viešinimo paslaugos. Galimai tokiu būdu partijos naudai ir interesais iš viiso priimtas 519 839 litų (150 555 eurų) vertės kysis.

Taip pat įtarima, kad „Tvarka ir teisingumas“, veikdama per savo atstovą R. A. R., sukurstė verslininką V. B. panaudoti žinomai netikrus dokumentus, pversti lėšas į kito verslininko J. G. vadovaujamos bendrovės sąskaitą, turėdama tikslą apmokėti už partijai suteiktas viešinimo paslaugas ir taip iššvaistytį bendrovės didelės – iš viso 484 tūkstančius litų (140 176 eurų) – vertės turtą.

Įtarima, kad partijos „Tvarka ir teisingumas“ neteisėtos veikos rezultatas – daugiau nei 350 tūkst. eurų (per 1,2 mln. Lt), kurie buvo panaudoti partijos viešinimui finansuoti.

Vadovaujamas pareigas partijoje ėjusiam asmeniui pareikšti įtarimai dėl prekybos poveikiu, apgaulingo apskaitos tvarkymo bei turto išsvaistymo, dokumento suklastojojimo ir disponavimo suklastotu dokumentu veikiant bendrininkų grupėje.

Verslininkas R. S. įtarimas prekyba poveikiu, verslininkai P. K. ir G. R. įtariami prekyba poveikiu, turto išsvaistymu, dokumento suklastojojimu ir

disponavimu suklastotu dokumentu bei apgaulingu apskaitos tvarkymu, o verslininkai V. B. ir J. G. – turto išsvaistymu, dokumento suklastojojimu ir disponavimu suklastotu dokumentu bei apgaulingu apskaitos tvarkymu.

Ikiteismenis tyrimas dėl prekybos poveikiu, turto išsvaistymo, dokumento suklastojojimo ir kitų nusikalstamų veikų buvo pradėtas 2014 metų rudenį. Atliekant didelės apimties sudėtingą tyrimą, buvo atlikta daugiau nei 550 apklausų, atlikta ūkinės finansinės veiklos specialistų tyrimų, kurie buvo pavesti Lietuvos teismo ekspertizės centriui, Finansinių nusikalstamų tyrimo tarnybai. Byloje buvo būtina atlitti finansinės veiklos tyrimą, kurio metu buvo tiriamas net 15 juridinių asmenų ūkinė finansinė veikla.

Įtariamieji ir jų gynėjai, paskelbus ikiteismenių tyrimą baigtu, turi teisę susipažinti su visa tyrimo medžiaga ir pateikti prašymus dėl ikiteismonio tyrimo papildymo. Pažymėtina, kad susipažinimo metu gauta informacija yra skirta tik įtariamujų gynybos reikmėms ir negali būti viešinama.

Apie prokuroro sprendimą dėl šio ikiteismonio tyrimo perdavimo į teismą bus pranešta papildomai.

STT informacija

Prezidentė pasirašė dekretus dėl žemės ūkio ir dėl teisingumo ministru

Gegužės 8 dieną Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė, vadovaudamasi Konstitucija ir atsižvelgdama į Ministro Pirmininko teikimus, pasiraše dekretus, kuriai pri-

imtas žemės ūkio ministro Broniaus Markausko atsistatydinimas nuo gegužės 14 dienos ir į žemės ūkio ministro pareigas paskirtas Giedrius Surplys.

Naujasis ministras vadovauti Žemės

ūkio ministerijai pradeda nuo gegužės 15 dienos, prisiekęs Seime.

Gegužės 14 dieną Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė pasiraše dekretą, kuriuo nuo gegu-

žes 15 dienos skiria Elviną Jankevičių į teisingumo ministro pareigas.

Naujasis ministras pradės vadovauti Teisingumo ministerijai, prisiekęs Seime.

Prezidentės spaudos tarnyba

Naujos knygos

Tremties miglose paskandinta vaikystė

„Jeitumokaisi penkoje aršeštoje klasėje, pats laikas susipažinti su sunkiu Lietuvos istorijos laikotarpiu, kai 20 amžiaus viduryje mūsų valstybę okupavo Sovietų sąjunga, ir niekuo nekalti žmonės prievara buvo išvežti priverčiamiesiems darbams į tolimas Azijos žemynės plytinčias, mažai apgyvendintas Rusijos vietoves – atšiauruji Sibirą“. Tai kauniečio rašytojo Stanislovo Abromavičiaus naujos knygos „Vaikystė Sibiro toliuose“ ižanginio žodžio eilutės.

Produktvus rašytojas skaitytojui jau pateikė ne vieną knygą apie pokario metų rezistenciją, linksmų knygelį vaikams, o šiemet išleido naują knygą „Vaikystė Sibiro toliuose“ vaikams, bet ne patiem mažiausiams. Ji – apie tremtį, kurios pagrindiniai veikėjai, pasakotojai, iš tévynės išplėsti arba Sibire gimę vaikai.

Kauno Juozo Urbšio progimnazijos metodininkė Virginija Mikutavičiūtė knygos pratarmėje rašo: „Knyga, kurioje surinkti mažųjų tremtinių jautriausi vaikystės prisiminimai yra reikalinga mūsų jaunuomenei. Tai yra pirminis istorijos šaltinis.“

Autorius kiek įmanoma glaudžiau apibendrina istorinį pokario metų laikotarpi, knygos herojų pasakojimai atskuria laikmečio autentiką, tačiau šiandienos jaunajam skaitytojui jau tenka pateikti kai kurių sąvokų „žodynėli“. Autorius aiškina ką reiškia tokie žodžiai, kaip okupacija, karas, stribai, tremtis, ešelonai, barža, čeremša, žemė, barakas ir kt. Vertingiausia knygoje yra nuotraukos. Jų šioje knygoje – gausu. Be jų sunku būtų aprašyti, charakterizuoti to meto būti, žmonių aprangą, katorgiško darbo momentus. Šiuolaikinės knygų spausdinimo technologijos leidžia laiko išblukintas, neretai ir suglamytas nuotraukas paversti šiuolaikiškos fotografijos pavyzdžiais. O juk knyga be nuotraukų, tai namas be langų.

Pirmasis pasakojimas – apie pirmas okupacijos minutes mūsų žemėje. Per vaikų išgyvenimus atskleidžiami įvykiai Rumšiškių valsč. Mackūnų kaime. Kieliškių pradžios mokyklos mokiniai rengėsi atstogauti, tačiau tą rytmą dar buvo susirinkę į savo mokyklą. Kai už langų suriaumojo karinės vikšrinės mašinos, vaikai puolė prie langų. Mašinos važiavo Jonavos link. Tačiau ne tik keliais ir keliukais, bet tiesiai per suželusių javų laukus, daržus, vartė atokią sodybų tvaras. Pradžioje vaikai ir mokytoja Julija Zabarauskienė pamane, kad tai manevrai, tačiau ji greit suprato ir pasakė: „Tai ne manevrai, tai rusai mus okupuoja“.

Mažasis Boliukas Gerbauskas buvo ištremtas į Sibirą ir ten mirė nuo kaulų džiovos. Pirmas pasakojimas, kaip ir daugelis kitų, – apie liūdnus mūsų taučių išgyvenimus, prarastus namus ir visų jų epicentre yra vaikų likimai, jų prisiminimai ir vaikiškos godos.

Jaudina buvusios tremtinės Elvyros Valiukaitės – 1941 metų birželio 14 dienos tremtinės – pasakojimas apie pirmą iš Lietuvos gautą siuntinį. „Tai bu-

vo 1946 metų balandžio 1-oji. Mama gavusi pranešimą išėjo į paštą parsinešti siuntinio iš Lietuvos. Jame, kaip turėjo būti, radome lašinių, kelias rūkytas dešras, kaimiškos juodos duonos džiūvėsių, man – dvi sesers išaugtas sukneles, mamai – medžiagos suknelei, ir tarsi stebuklas – tikra lėlė. Didelė, stiklinėmis rudos mis akimis! Tokios čia niekas nebuvu regejės. Skubėjo ir rusaitės pasižiūrėti!“

„Jauniausia Lietuvos tremtinė“, – taip autorius pavadino pasakojimą apie Marytę Cikanavičiūtę-Bagdonienę, kurį Sibirą buvo išvežta vos trijų dienų amžiaus. Žinia, nuolatinė mamos globa, Aukščiausiojo palaima lémė, kad mergaitė išgyventų. Jau vien pasakojimų, prisiminimų pavadinimai sako, apie ką jie – „Išvaryti iš namų“, „Badas“, „Bégimas iš pragaro“, „Gimiai tremties vagone“, „Sausainis – keturiems vaikams“.

Knygoje susitinkame su pasakojimų herojais, kurie pažįstami jei ne visai Lietuvai, tai bent tam tikrai jos daliai žmonių. Tai – LPKTS pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas, LPKTS valdybos primininkės pavaduotojas Edvardas Strončikas, partizanų vado Jono Semaiškos-Liepos sūnus Alydas ir jo gyvenimo peripetijos. Gimtujų vietų žmonės ras knygoje savo kaimyną, giminaitį, tik dabar iš mažamečių vakučių, paauglių jie jau išaugę, gyvenimo universitetus baigę Sibire.

Įdomiausios knygoje tos vietas, kur kursyro šriftu išryškintos pastraipos, parašytos pačių „sibiriečių“ ranka. Tos mintys nuoširdžiausios ir tikros.

Jei bent dalis šios knygos pasakojimų ateityje pateks į vidurinės mokyklos programas kaip privaloma Lietuvos rezistencijos ar pokario tremtinių pažinimo disciplina, rašytojas Stanislovas Abromavičius pats sau pasakys: padirbėti buvo verta. Ir ši knyga rašytoja skatina ieškoti naujų temų, išraiškos formų, nes yra Lietuvoje jaunimo, kuris gyvai domisi tautos praeitim, jos didvyrių biografijomis. O aprašyta dar ne viskas. Plunksnai Stanislovui dar teks paaštrinti.

Aušra ŠUOPYTĖ

Sveikiname

95-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname buvusį Krasnojarsko kr. Karagandos, Norilsko lagerių kalinių, ilgametį LLKS stabo viršininką dimisijos majorą **Vytautą BALSĮ-UOSI**.

Dékojame už aktyvumą, nuoširdų bendravimą, linkime stiprios sveikatos, puikios nuotaikos ir ilgų gyvenimo metų.

LPKTS Kauno filialas

Stiprios sveikatos, šviesių minčių, gerų darbų ilgamečiam filialo pirmininkui **Vytautui TAUTVAISUI** 90-mečio proga linki –

LPKTS Švenčionių filialas

90-ojo gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname 1941 m. Komijos Syktyvkaro r. Sloboko gyvenvietės tremtinį, ilgametį LPKTS Vilniaus skyriaus narį **Algirdą ZALATORIŪ**. Dékojame už aktyvią veiklą, linkime sveikatos ir Aukščiausiojo globos.

LPKTS Vilniaus skyrius

*Už kruopelę laimės, džiaugsmo lašą
Mokame gyvenimui, deja...
Viešpatie, kaip greitai laikas leika,
Ir kokia stipri vilties galia!*

80-ojo gimtadienio proga sveikiname buvusią Krasnojarsko krašto tremtinę **Jadvygą KANTAUŠKIENĘ**. Linkime daug džiaugsmo ir puikios nuotaikos. Telydi Jus Aukščiausiojo palaima.

LPKTS Kretingos filialas

Garbingo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname LPKTS Jonavos filialo narius:

Genę ŠEMATOVIČ – 80-ojo,
Ireną TAMOŠEVIČIENĘ – 70-ojo,
Virginijų PEKI – 55-ojo.

Nuoširdžiai linkime stiprios sveikatos, dvasios ramybės, laimingų ir džiaugsmingų metų artimųjų apsuptyje bei Aukščiausiojo globos.

LPKTS Jonavos filialas

Garbingo jubiliejaus proga sveikiname buvusias tremtines:

Julijoną ANDRIUŠKEVIČIENĘ – 80-ojo,
Oną JANKAUSKIENĘ – 70-ojo.

Linkime daug sveikatos, artimųjų meilės ir Dievo palaimos.

LPKTS Jurbarko filialas

Padėka

Dékojame knygos „Tremties vaikai“ ketvirtuo tomo leidybai paaukoju siam **LPKTS Radviliškio filialui – 472 euros**.

Visus geros valios žmones kviečiame aukojamas lėšas pervesti į Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos sąskaitą LT537044060008103591, AB „SEB bankas“, banko kodas 70440.

Daugiau informacijos www.partizanualeja.lt.

Dékojame už Jūsų gerumą!

LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė

Skelbimas

Gegužės 20 d. (sekmadienį) kviečiame dalyvauti Valkų mūšio, Kariuomenės ir visuomenės vienybės dienos minėjime Valkų kalvose ir Rūdšilio miške.

1-os grupės žygio pradžia **9 val.** nuo Tauro apygardos vado Zigmo Drungos-Mykolo Jono žūties vietas Agurkiškės k. Lukšių sen. Šakių r. Aplankysime laisvės kovotojų žūties vietas. Rūdšilio girioje, partizanų J. Būtėno ir P. Jurkšaičio žūties vietoje, prie bunkerio, vyks minėjimas. Visus norinčius iš Lekėčių seniūnijos transportu vešime į „Poškynę“, kur vyks pagrindinė šventė.

2-os grupės žygio pradžia **10 val.** Vyksime automobiliais nuo paminklo partizanų J. Būtėno-Stėvės ir J. Kukausko-Girdenio desantu nusileidimo vietoje (kelio Kazlų Rūda–Pažėrai 10 kilometras) maršrutu: Kazlų Rūda, Runkių kaimas, Višakio Rūda, A. Grybino-Fausto žūties vieta, partizanų bunkeris, ryšininko J. Viržaičio sodyba, P. Jurkšaičio-Beržo bunkeris, Rūdšilis.

12 val. minėjimas Valkų mūšio vietoje – Šakių r. sav. Kriukų sen. Šakių miškų urėdijos Lekėčių girios Valkų miško Valkų kalvoje.

Popietė „Poškynės“ kaimo turizmo sodyboje (Šakių r. sav. Lekėčių sen. Naidynės k.):

14 val. šv. Mišios.

14.30 val. sveicių sveikinimai, pasisakymai.

15 val. partizanų mūšio inscenizacija.

15.30 val. karinės rungtys.

17 val. Jurgio Brūzgos koncertas.

Profesorius Alfredas Smailys – Lietuvos Atgimimo idealų skelbėjas

Daugeliškauniečių kolegų mena šią iškilią ir išdidžią, įvairiapusišką asmenybę, žymų mokslininką, gydytoją ir politiką, visuomenės veikėją. Mums labai trūksta išmintingų ir iateitų nukreipiančių profesoriaus žodžių, originalios mąstysenos ir dabarties vertinimo.

Amžinybėn prieš 23 metus jį išvedė klastinga liga. Prieš tai jis mums pasakė: „Išeidamas iš šio pasaulio noriu stipriai trinktelėti durimis“. Kas tai – nuovargis, protestas, nusivylimas politika, visais ir viskuo?

Alfredas Smailys gimė 1928 metų gegužės 7 dieną Kauno rajono Girininkų kaime, ūkininkų šeimoje, kurioje augo šeši vaikai. Mokėsi Pažerų pradinėje mokykloje, Veiverių progimnazijoje, o 1949 metais baigė Kauno universiteto Medicinos fakultetą. Buvo nepaprastai gabus mokslui, patriotinėms pažiūroms susiformuoti padėjo bendravimas su iškiliais Suvalkijos krašto žmonėmis, kunigais, domėjimasis Lietuvos praeitimis ir istorija. Nuo mažens buvo didelis knygos mylėtojas, vėliau sukaupė didžiulę biblioteką. Kadangi teviškę dažnai aplankydavo Taurro apygardos partizanai, 1951–1952 metais tévai, brolis ir trys seserys buvo ištremti į Sibirą, o sesuo Aldona Juškevičienė – nuteista.

Alfredas, matyt, išliko todėl, kad gyveno ir buvo registruotas pas tetą Dievogalos kaime, o šeimą tremiant jau mokėsi Maskvos antrajame medicinos institute ir buvo žymaus reanimatologijos pradmenų kūrėjo akademiko V. Negovskio aspirantas.

Sajūdžio laikais politinių oponentų „mestas“ gandelis, kad Alfredas Smailys jaunystėje išdavės partizanus, yra niekinis. Tai partizanui Antanui Lukšai ir man paneigė Povilas Pečiulaitis-Lakštingala, vienintelis likęs gyvas to krašto partizanas, kuris partizanavimo metu dažnai lankėsi Smailių šeimoje. Ją partizanai labai gerbė ir gerai pažinojo. Antanas Lukša ir Povilas Pečiulaitis buvo kraštiečiai ir mokėsi Pažeruose bei Veiveriuose. Smailių tévas buvo išprusės ir labai šviesus žmogus. Neabejoju, kad tokia socialinė padėtis vėliau galėjo pakenkti Alfredo Smailio mokslinei karjerai. Jis visa- da buvo opozicijoje esamoms valdžioms ir partiniams diktatui ir savo nepriklausomu mąstymu éjo visų priekyje. Būdamas jautrios sielos ir karšto budo, tiesą sakydavo į akis, nepaisant, kokia ji būtu.

Pavyzdys gali būti aspirantūros baimės Maskvoje. Su keliais bendrabučio, vadinosios Bastilijos, draugais atsisveikino „Rossijos“ restorane. Alfredas Smailys pasakė emocingą kalbą apie Lietuvos valstybę ir rodydamas į Kremlį pridurė, kad jo sie- nės lietė Lietuvos didžiojo kunigaikščio Algirdo kardas. Alfredas iš karto į Lietuvą negrįžo, nes teko pabuvoti Maskvos požemiuose. Čia jam pagelbėjo akademiko V. Negovskio autoritetas. Ir vėliau jis sovietinės valdžios „démésio“ nestokojo.

Būdamas nepaprastai plačios erudi-

cijos ir aukšto intelekto žmogus, prof. Alfredas Smailys Atgimimo metu parangė per 30 straipsnių Lietuvos istorijos, kultūros, politikos klausimais. Visi jie turėjo nemažai įtakos Lietuvos visuomenės nuomonei. Buvo vienas iš XXVII knygos mègėjų draugijos atkūrėjų. Neteko sutiki tokio išsilavinusio mediko, kuris sugebėtų sukaupti tiek įvairiausių žinių ir mokëtujas pritaikyti Nepriklausomos Lietuvos atkūrimo reikalams. Alfredą Smailį neabejotinai reikia priskirti tai kurybinės inteligenčios daliai, kuri nesvyruodama sovietmečiu vykdė intelektualinės rezistenčios darbą. Jo patriotinį tautinį požiūrį juto kiekvienas šalia esantis: ar jis būtų eilinis gydytojas, mokslo darbuotojas, studentas, ar nomenklatūros atstovas. Jautėme, kad jis mumis, kai kuriais jaunesniais kolegomis, pasitiki. Aštuntajame dešimtmetyje iš jo rankų gavau skaityti Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos sasiuvinius. Profesorius neslepė, kad buvo tikintis, turėjo artimų būčiulių dvasininkų. Man jis padėjo atskratant jaunatiškos laisvamanybės ir priartėjant prie pasaulio idealistinio supratimo nuostatos formavimo. Vėliau kartu susitikdavome ir naudojomės Julius Tamošiūno pogrindžio bibliotekos Kalpoko gatvėje leidiniais. Stebėjome, kaip anais laikais Alfredo Smaillio veikiamas keitėsi net aršesnių nomenklatūros atstovų mąstymas. Būdamas įvairiapuse asmenybe, kovotojas iš prigimties, dėl trukdžių ne visada galėjo realizuoti savo sumanymus.

Idealizmo skatinamas atėjo į Sajūdį ir čia paliko ryškų pėdsaką. Buvo Lietuvos Sajūdžio iniciatyvinės grupės narys, Sajūdžio Seimo narys, Kauno Sajūdžio tarybos narys, koordinavo ryšius su užsieniu, dalyvavo ginčų grupėje. Kartu dirbome „Kauno laiko“ redakciniéje taryboje. Visi prisimename jo ugninges originalias kalbas Sajūdžio mitinguose, Kauno Sajūdžio taryboje, Seime. Visas pasinérė į Lietuvos Atgimimo darbą. Alfredo Smaillio iniciatyva sudaryta komisija Molotovo-Ribentropo pakto pasekmėms tirti. Neabejoju, kad komisijos istoriniai nutarimai vėliau sudarė prielaidą Lietuvos Nepriklausomybei atkurti.

Tautos didvyriu jis išliko sausio įvykių dienomis, rusų ir vokiečių kalbomis kreipdamasis į okupacinių armijos karius Kauno televizijoje. Jo kalba po kelių minučių buvo perduota pasauiliui iš Berlyno radijo centro. Nebus pamiršta Alfredo Smaillio iniciatyva, kai jis tiesiogiai ir netiesiogiai dalyvavo Kauno Vytauto Didžiojo universitete, paminklinės Prisikėlimo bažnyčios atkūrimo darbuose. Profesorius vienas pirmųjų paskelbė Potsdamo konferencijos sprendimus niekiniais Karaliaučiaus krašto atžvilgiu. Jo iniciatyva Kaune buvo sukviesta (1994) tarptautinė konferencija „Karaliaučiaus krašto problemos“.

Būdamas laisva asmenybe, nesusi- ejo savo gyvenimo sujokia partija, nors buvo Lietuvos politinių kalinių ir tremtiniių sajungos narys, priklausė

jos leidinio „Tremtinys“ redakcinei kolegijai. Alfredas Smailys padėjo kurti Tėvynės sajungos (Lietuvos konservatorių) partiją. Būdamas aukštos dvasinės kultūros, sąžiningas, tiesmuškas ir kandus, jis kėlė įtampą. Daugelį pranokdamas intelektu, kai kurių politikų ir „visuomenės veikėjų“ buvo nemiegiamas, net šmeižiamas. Sajūdžje buvo nepamainomas dokumentu rengėjas, kategoriskai atmesdavo netiesą ir netikslumus, nevengė aštresnių žodžių. Manau, dėl šių ir kitų priežasčių arkonkurencijos sumetimais nebuvo pasiūlytas kandidatas į Lietuvos Aukščiausiąją Tarybą ir netapo Nepriklausomybės Akto signataru.

Sajūdžio I suvažiavime jam neleido pasisakyti po R. Paulausko kalbos, kur jis būtų motyvuotai pasisakęs už Nepriklausomybės atkūrimo siekimą. Visur jį ignoravo, todėl vėliau pasitraukė iš Sajūdžio. Būdamas konservatorių partijos vienu iš įkūrėjų, iš partijos taip pat pasitraukė.

Tačiau didžiausias jam smūgis buvo, kai Kauno Sajūdžio igaliotinių susirinkime vieno dalyvio buvo apkaltintas téviškės partizanų išdavimu. Aš, šalia sédėjės, spėjau jį sugriebti, nes profesorius buvo ištiktas šoko. Ši (mums žinoma kieno) užsakyta provokacija ir netiesa jį beveik palaužė ir tikriausiai atsiliepė jo sveikatai. Paskutinė jo kartu su prof. V. Nezga- da iniciatyva – 1994 metų balandžio 9 dieną Rygoje įkurta visuomeninė organizacija „Baltijos vienybė“ (Baltic Unity). Jos tikslas buvo siekti Baltijos šalių vienybės (konfederacijos) ekonomikoje, gamyboje, energetikoje ir kitur.

Jaučiu pareigą nors trumpai priminti jo Atgimimo meto intelektualų straipsnių įvairovę politikos, kultūros, filosofijos tematika. Visi jie buvo parangti labai profesionaliai, iš jų matosi aiškus Lietuvos problemų ir ateities numatymas. Viename iš devynių straipsnių, skirtų VDU atkūrimui, jis rašo: „Tautos ir valstybės ugdymo uždaviniai reikalauja, kad absolventai sugebėtų dirbtį kultūrinį, tautinį ir valstybės darbą“. Tai susišaukia su dr. Vinco Kudirkos priesakais Lietuvos gydytojui.

Rašydamas apie Prisikėlimo bažnyčios atstatymo būtinybę, profesorius 1992 metų rugėjo 26 dieną Sajūdžio Santaros konferencijoje Vilniuje, Mokslo Akademijos salėje, įspėjo apie grėsmes, kai nesilaikoma kultūros, doros ir moralios politikos. Jo nuomonė sutapo su žymaus teologo kunigo Prano Račiūno nuomone. Kai kultūros lygis smukęs ir nebylus, politikos sfera

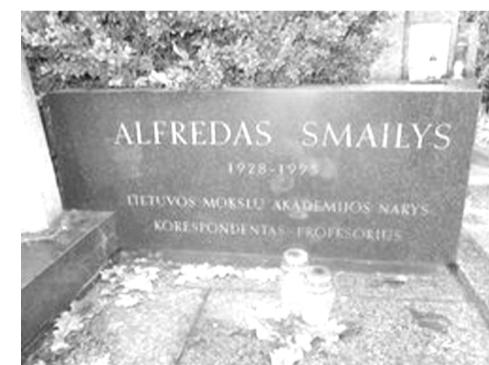
virsta neatsakinga rinkimų muge. Profesorius nuomone, dėl tolesnio teisinių ir dorinės sistemų krizės gilėjimo visuomenė privalo gržtīti prie krikščioniškosios civilizacijos vertybų, į religijos, doros ir tautiškumo atgimimą. Jau 1990 metais apie kuriamą Nepriklausomos Lietuvos santvarą profesorius rašė: „Daugiapartinė sistema, kuriai esant partijos pešasi, trypia sąžinę, garbę ir net valstybės interesus, visada baigiasi parlamentinės demokratijos krize. Parlamento ir Prezidento valdymo subalansavimas būtų geriausias Lietuvos ateities kelias. Šis kelias neleistų partijoms iškelti savus siaurus interesus virš tautos interesų“ („Vienybės architektūra“, „Kauno tieša“, 1990-03-10).

Arba: „Gėrio, tiesos ir blogio takos- kyra yra niekieno žemėje... Tos dalys nuolat kovoja tarpusavyje. O kiek daug žmonių perbėgina keičiantis politinei, socialinei ir moralinei situacijai iš vienos pusės į kitą. Žmogus yra silpnas ir nuolatos nusideda – žodžiai, veiksmai ir mintimis. Atgaila bei savo paties moralinio portreto savikritiškas įvertinimas galėtų žmogui suteikti stiprybės šių dienų vėjų pagairėse“ („Akmenuotu keliu link Dievo“, 1989-08-15, Nr. 187).

Argi jau tada ne apie mūsų dabarties situaciją kalbėjo prof. Alfredas Smailys?

Profesorius Alfredo Smaillio šviesus atminimas išliks jį pažinojusių Lietuvos žmonių širdyse kaip doros, meilės žmonėms ir tautai, savo Tėvynėi simbolis.

Habil. dr. prof. Arimantas DUMČIUS

Kviečiame!

Kviečiame apsilankytį LPKTS Patriotinių leidinių knygynėlyje (Laisvės al. 39, Kaune) ir įsigyti knygų tremties ir rezistencijos tematika, naujausius „Tremtinio“ numerius.

Knygų galite įsigyti ir internetu www.lpkts.lt

Šaulys Jurgis Grigas

Nuo Nepriklausomybės pradžios Liškiava su apylinkėmis daug kentėjo nuo siautėjančių lenkų partizanų, kurie Liškiavą 5 kartus puolė, apiplėšė ir išsigabeno daug žmonių turto, išsivarė daug galvijų, atėmė šimtus centnerių grūdų, nužudė ir sužeidė keletą gyventojų. Per puolimus į skurdžias lietuvių ir žydų pirkeles užpuolikai metydavo rankines granatas. Ypač žiaurus puolimas įvykdytas 1923 metų vasario 26 dieną. Per jį, be kitų piktadarysių, lenkai nužudė šaulius Igną ir Jurgį Grigus (J. Grigas, gimęs 1897 metais, 1923 metų sausį dalyvavo Klaipėdos krašto išvadavime). Siautėjo apie 50 lenkų partizanų, vadovaujamų karininko.

1923 metų kovo mėnesio dienraštyje „Lietuva“ apie Liškiavos užpuolimą rašoma: „1923 metų vasario 26 dieną apiplėšė Liškiavos bažnytkaimį, kur paėmė du klebono arklius ir brikelių, miestelio gyventojų gyvulius, drabužius, iškraustė krautuvės, nužudė du žmones ir daug sužeidė. Vietos gyventojų sugautas buvo vienas lenkas, kuris pranešė, kad plėšime vasario 26 dieną dalyvavo 40 lenkų kareivių iš Druskininkų, persirėžiu sių civiliai drabužiai, ir 30 partizanų. Vedamos per Nemuną karvės nenorėjo eiti, nes buvo slidu, tada lenkai jas sušaudė ir negyvas nusivežė. Be to, dar vasario 27 dieną buvo apiplėštas Kmieliaus kaimas, iš kur taip pat buvo pagrobta arklių, gyvulių, drabužių ir javų.“

Lietuvos centriniame valstybės archyve, Lietuvos šaulių sąjungos fonde, rasti keli dokumentai, kuriuose rašoma apie šaulių Igną ir Jurgį Grigus veiklos ir žuvimo aplinkybes.

1923 metų balandžio 7 dienos Lietuvos šaulių sąjungos IV grupės vadui skirtame pareiškime rašoma:

„Grigas Jurgis, Liškiavos būrio, man pavesto Liškiavos rajono, dalyvavo Klaipėdos ekspedicijoje. Sugrįžo į Liškiavą 1923 metų vasario 21 dieną, lenkų partizanams puolant Liškiavos miestelį. 1923 metų vasario 26–27 diegomis mūšyje su lenkų partizanais Grigas Jurgis buvo užmuštas. Iš Jurgio Grigo lenkų partizanai paėmė Klaipėdos krašto 1-o savanorių pulko liudijimą.

Dėl dalyvavimo mūšiuose tą pačią naktį lenkų nužudytas ir Jurgio tėvas Grigas Ignatas.

Grigą Jurgį išbraukti iš sarašų.

Prašau atkreipti dėmesį į aprūpinimo likusių motiną, neturtingą bežemę, 64 metų amžiaus. Už dalyvavimą Kla-

pėdoje algą ir pašalpą siusti jo motinai Grigienei Agotai į Liškiavą.

Liškiavos rajono vadas“. (Parašas neiskaitomas – G. L.)

1932 metais šaulys mokytojas Emilio Šneideris parašė Jurgio ir Igno Grigų gyvenimo aprašymą „Liškiavos šaulių būrio šaulio Grigo Jurgio gyvenimas ir žuvimas“, kuriame skaitome:

„Šaulys Jurgis Grigas gimė 1897 metų birželio 24 dieną Janapolės kaimė, Liškiavos valsč. Alytaus aps. neturtingų tėvų Igno Grigo ir Čerabiejūtės Agotos šeimoje. Iš pat mažų dienų tarnavo pas svetimius, kad užsidirbus duonos kāsneliui ir apsirengus.

Kai tik émė burtis Liškiavos valsčiuje šauliai, stojo į Liškiavos šaulių būrių 1920 metais rudenį. Buvo drąsus šaulys. Šaulių būdamas tarnavo pas ūkininkus. Tarnaudamas uoliai dirbo tėvynės labui pranešdamas daug visokių žinių iš šlektų (vietos lenkų) darbų, kurių ne vienas buvo suimti. Tuomet turėdavo keltis į kitą kaimą, nes visaip buvo persekojamas ir kai kur užpultas ir apkultas. Šaulių būdamas tarnavo šiuose kaimuose: Ulčičių, Žeimių, Kibyšių, Liškiavos miestelyje, Liepiškių ir Vilkiautinio.

Jo tėvai turėjo pasistatę trobelę ant Daicheso žemės, prie pat Nemuno, kur paskutiniu laiku ir gyveno. Grigas Jurgis buvo darbštus ir paklusnus šaulys. Visuomet jam pavestas pareigas atlikdavo su noru ir pasiryžimu.

Taip pat pasiryžęs laimėti dalyvavo Klaipėdos išvadavime, ir mūši laimėjus, sugrįžo nesužiestas, sveikas ir linksmas į savo tėvą namelį ant pat Nemuno kranoto, už kurio kitas priešas – lenkas.

Tik viena savaitė praėjo, kaip Jurgis sugrįžo į Klaipėdos, kaip štai kitas priešas – lenkas, kuris mėgsta tik iš pasalų pulti, surinkęs apie 200 Varviškės įgulos plėšikų, užpuola iš užnugario, iš nelauktos pusės, nakties metu, 1923 metų vasario 26 dieną Liškiavos miestelį. Nemunas buvo užšalęs. Tuojau apsupo Grigo namelį. Pabudęs Jurgis matė, kad visas namelis apsuptas lenkų plėšikų. Visgi pasiryžo kaip nors pabėgti, pasitikėdamas nakties tamša. Nieko nelaukdamas, šoko laiptais ant pirkios aukšto ir praplėšęs stogo lentą, šoko lauk, bet buvo suimtas.

Pačiame miestelyje buvo ne daug šaulių ir nieko negalėjo Jurgui padėti, nes užpuolimas buvo netikėtas iš užnugario ir lenkų plėšikų didelis skaičius.

Pamatė tėvas, kad jo sūnų suėmė, iš-

ėjo atsisveikinti savo brangaus sūnuelio ir tik spėjo pro ašaras ištarti: „Sudiev, mano brangus sūneli“, kai buvo nukautas paleista išgamų kulpika. Šaulio Jurgio Grigo tėvas Ignas Grigas gimė 1865 metų liepos 13 dieną Gailiūnų kaimė, Liškiavos parapijoje. Tėvai: Jokūbas Grigas ir Pranė Perekliutė.

Vedžiojo Jurgi po miestelį, mušė ir įvairiai žiauriai būdais kankino, kad išduotų savo draugus šaulius ir parodytų jų gyvenamas vietas. Kankino nežmoniškais būdais: šautuvu buožemis mušė, durtuvais badė, varstė po nagais adatas, gerklén kaišiojo aštrius daiktus.

Nors daug jis kraujo praliejo, o dar daugiau neapsakomo skausmo turėjo kęsti, bet nieko neišdavė, pasiryžęs mirti vienas dėl savo jaunos Tėvynės.

Apiplėšė Liškiavos gyventojus ir palikę daug sužeistų moterų ir senelių, išsikraustė iš Liškiavos jau austant, nes anoje pusėje Nemuno išgirdo šūvius savo sargybinių, kurie pastebėjo atžygiuojant Liškiavos būrio Gailiūnų kaimo skyriaus šaulius, gyvenančius taip pat prie pat Nemuno. Skubinosi atgal su visu prisiplėštu žmonių turtu: gyvuliais, drabužiais ir taip toliau. Ilūžusias karves palieka ant Nemuno ledo, o kas paeina, tą gabena. Nepaliko ir nukankinto, vos gyvo Grigo Jurgio. Netoli jis vedė, tik per Nemuną, ir ten, kitoje Nemuno pusėje, buvo tariamų lenkų brolių rankom nuždytas.

Anksti ryta ieškojo vieni kitų. Miestelis daug bjauriau atrodė, negu po Didžiojo karo audros. Viskas ir visur išversta, sudaužyta ir namai be lempų. Nepavyko jiems išsiveržti į vienuolyne rūmus ir bažnyčią. Vienuolyne durų neįveikė ir mestos granatos, o per langus lipti bijojo, nors ten buvo užsidarės tik vienas šaulys – zakristijonas ir visi bažnyčios tarnai ir klebonas Sideravičius. Klebono pagrobė karves ir arklius, kuriuos vėliau grąžino.

Buvo gautas leidimas Jurgi parsivežti iš nos pusės, tai yra iš okupuotos Lietuvos. Moterys nuvažiavo su rogutėmis ir parsivežė. Negalima buvo nė pažiūrėti į Jurgio kūną: visas vienų žaizdų, o galvos visai nebuvę, tik prie jo rasta galvos kaušai ir smegenimis išklota žemė.

Abu buvo palaidoti Liškiavos būrio šaulių, gausiai gyventojų miniai susirinkus, Liškiavos kapinėse, ir visi pasiryžo atkeršyti už savo brolius.

Liko brolis, sesuo ir sena paliegusi motina, kuri elgetauja, tai yra vaikščioti

nebegali, tik per didesnes parapijos šventesėdi prie šventoriaus, prašo išmaldos.

Nors šaulio Jurgio tėvas Grigas Ignas ir nebuvo įsirašės šaulių registracijos knygose, bet mielai padėdavo jau niems šauliams, ir tokiu būdu, kad kartu žuvo su sūnumi (tą pačią dieną) ir kartu palaidoti, tai būrys baigia statyti žuvusiems paminklą ir paminkle išraše abu už šaulius, tai yra būrys laiko šaulio Grigo Jurgio tėvą Igną irgi už šaulį, nes jis buvo artimas ir visuomet padėdavo šauliams.

Grigų gyvenimo aprašymą ir žuvimą aprašiai vadovaudamas buvusio pirmojo Liškiavos būrio vado J. Amšiejaus ir savo atsiminimais. Šneideris Emilio Ricielialiai, 1932 m. balandžio 30 d.

1925 metais sausio 15 dieną šaulys Jurgis Grigas (po mirties) apdovanotas Klaipėdos išvadavimo Bronzos (suklimo dalyvio) medaliu. 1931–1932 metais Alytaus XIX šaulių rinktinės 19-ojo Liškiavos būrio šauliai pastatė betoninį paminklą ant šaulių Jurgio ir Igno Grigų kapo Liškiavos mstl. kapinėse.

1938 metais šaulių Jurgio ir Igno Grigų pavardės išrašytos Kauno Karo muziejaus kovose už Lietuvos Nepriklausomybė žuvusių kriptoje, marmuro lentoje.

2009 metų gegužės 6 dieną Lietuvos šaulių Jurgio ir Igno (Jono) Grigų kapavietė ištraukta į Lietuvos Respublikos Kultūros vertybių registrą. Vertinguju savibių pobūdis – istorinis ir memorialinis.

Gintaras LUČINSKAS

Ignas ir Jurgis Grigų kapas Varėnos r. Liškiavos kapinėse, 2010 m.

Skelbimas

vės kovų vietos gausiai įamžintos paminklais. Rokiškio ir Zarasų krašto bendruomenės ir šiandien tinkamai prižiūri savo istorinį paveldą.

Dviračių žygis „Golgotos kelio“ dalyviai keliaus vaizdingomis Rokiškio rajono Obelių ir Zarasų rajono Antazavės seniūnijos apylinkėmis. Žygio metu gérėsimės piliakalniais, aplankysime Kumpuolių, Maniuliškių, Zirnajų, Marimonto kaimų apylinkes, pagerbsime laisvės kovas įamžinusius paminklus. Svarbus akcentas bus skiriamas paminėti tragiskų didžiųjų trėmimų septyniaskaitmečiui ir legendinei partizanų Streikų šeimai, gyvenu-

siai ir kovojušiai šiuose kraštuose.

Nuo Žygio pradžios vietas – Rokiškio miesto Nepriklausomybės aikštės – planuojama organizuotai nugalėti žygio dalyvius ir jų transporto priemones į žygio maršruto pradžią – Aleksandravėlės miestelį. Tuo pasirūpino rėmėjai. Jų dėka, pasibaigus žygijui, organizuotai nuo Marimonto malūno sugrįšime į Rokiškį.

Žygio pradžia 11 val. Rokiškyje, Nepriklausomybės aikštėje, po šv. Mišių Rokiškio Šv. Mato bažnyčioje.

Žygio maršruto ilgis 25 kilometrai. Kontaktinis tel. 8 686 13 741. Kviečiame dalyvauti.

2018 m. gegužės 18 d.

Tremtinys

Nr. 19 (1281)

7

Skelbimai

Gegužės 19 d. (šeštadienį) LPKTS buveinėje (Laisvės al. 39, Kaune) **9.30 val.** įvyks valdybos, **11 val.** – tarybos posėdis. Valdybos ir tarybos narius kviečiame dalyvauti.

Gegužės 19 d. (šeštadienį) kviečiame į susitikimą Subačiuje (Kupiškio r. 28 km nuo Panevėžio) buvusius tremtinius, politinius kalinius Krasnojarsko krašto, Mansko rajono: Narvos, Caremo, Pimijos, Kedrovyj Logo, Širokij Logo, Tajožnoje, Podsobnoje, Petročenkin Logo, Razdolnij Logo, Orešnoje 7 ir 10 barakų ir kitų vietoviu.

11 val. šv. Mišios Subačiaus geležinkelio stoties parapijos Šv. Pranciškaus Asyžiečio bažnyčioje. Padėsime gėlių prie tremtinių stogastulpio ir bendro partizanų kapo. Bendrausime prie atsivežinių vaišių stalo. Teirautis tel. (8 459) 55 597, (8 459) 55 220, 8 698 21 961.

Gegužės 19 d. (šeštadienį) 10 val. Vilkaviškio r. Bartininkų bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios už Krasnojarsko kr. Mansko r. Unguto gyvus ir mirusius buvusius tremtinius. Aplankysime Tautos atgimimo ažuolyną, Tremtinių giraitę Ožkabaliuose. Paminėsime trėmimo 70-metį. Pabendrausime prie kavos puodelio. Teirautis tel. (8 342) 53 165 Regina, (8 342) 51 056 Zita.

Mieli ungtiečiai, laukiame jūsų su vaikais ir vaikaičiais.

Gegužės 20 d. (sekmadienį) 11 val. LPKTS Jonavos filialas kviečia prie paminklo partizanų atminimui Jonavoje uždegti žvakių, padėti gėlių.

12 val. Jonavos Šv. Apaštalų Jokūbo bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios už kovojuusius ir žuvusius už Lietuvos Laisvę partizanus ir 1948 m. tremtinius, atgulius amžino išalo žemėje, grįžiusius, bet išėjusius Amžinybėn, ir gyvuosius, prašant jiems Aukščiausiojo globos.

13.30 val. minėjimas Jonavos krašto muziejuje. LPKTS choras „Viltis“ dainuos partizaniškas ir tremties dainas. Prie suneštinių vaišių stalo ir arbato puodelio pasidalysime prisiminimais apie patirtus baisumus prieš 70 metų.

Gegužės 22 d. (antradienė) 11 val. Garliavos Švč. Trejybės bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios už 1948 m. Taljano tremtinius. Kviečiame dalyvauti.

Gegužės 22 d. (antradienė) 18 val. Palangos Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios už gyvus ir mirusius buvusius tremtinius. Po jų susirinksime prie paminklo Jonui Žemaičiui, paminėsime trėmimo 70-metį, tylos minute pagerbsime mirusius savo artimuosius.

Mieli palangiškiai, buvę politiniai kaliniai, tremtiniai, LPKTS Palangos filialo valdyba laukia jūsų su vaikais ir vaikaičiais.

Gegužės 22 d. (antradienė) Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų Vilniaus skyriai malonai kviečia dalyvauti 1948 m. gegužės 22 d. didžiojo trėmimo 70-ujų metinių minėjime. **12 val.** šv. Mišios Vilniaus Šv. apaštalų Pilypo ir Jokūbo bažnyčioje (Lukiškių g. 10). **13 val.** minėjimas ir susikaupimo valandėlė prie paminklo sovietinės okupacijos aukoms atminti Aukų g. 2A.

Gegužės 26 d. (šeštadienė) Panėvėžio r. Berčiūnuose rengiamas Krasnojarsko krašto Partizansko rajono tremtinių susitikimas. **13 val.** šv. Mišios Berčiūnų bažnyčioje. Po jų – popietė. Malonai kviečiame dalyvauti. Teirautis tel. 8 682 52418.

Gegužės 26 d. (šeštadienė) Plungės r. Žlibinų sen. Purvaičių k. Končių sodyboje įvyks Žemaitijos regiono tremtinių sąskrydis „Lietuva mano širdyje“, skirtas Lietuvos nepriklausomybės šimtmečiui, 1948-ujų metų trėmimo 70-mečiui ir tremtinų organizacijos įsikūrimo 30-mečiui.

12 val. šv. Mišios. Giedos Plungės kultūros centro tremtinių ir politinių kalinių mišrus choros „Tėvynės ilgesys“.

13 val. svečių pristatymas ir sveikinimai.

13.30 val. šventinis koncertas. Dalyvaus Kretingos, Mažeikių, Plungės tremtinių ir politinių kalinių mišrūs chorai, Plungės kultūros centro vaikų šokių kolektyvas „Žirginėliai“, Žlibinų kultūros centro vokalinis ansamblis „Melodija“ ir kaimo kapela „Rėviena“.

Birželio 16 d. (šeštadienė) Šilalėje vyks XIV respublikinė politinių kalinių ir tremtinų dainų ir poezijos šventė „Leiskit į tėvynę“.

12 val. šv. Mišios už gyvus ir mirusius politinius kalinius ir tremtinius Šilalės miesto Lietuvos partizanų kapinėse (Šilo ir Nepriklausomybės gatvių sankryža).

13 val. šventės dalyvių eisena į Šilalės miesto pušyno estradą.

14 val. dainų ir poezijos šventė „Leiskit į tėvynę“ Šilalės miesto pušyno estradoje.

Dalyvaus 31 buvusių tremtinių ir politinių kalinių choros iš visos Lietuvos, Lietuvos kariuomenės Karinių jūrų pajėgų pučiamųjų orkestras, operos solistas Liudas Mikalauskas, Šilalės rajono savivaldybės kultūros centro liaudiškų šokių kolektyvai „Mainytinis“, „Laukiva“, „Kadas“. Šventės vedėja Virginija Kochanskytė.

Organizatoriai: Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sajunga, Šilalės rajono savivaldybė. Renėjas Šilalės rajono savivaldybės kultūros centras.

Ilsėkitės ramybėje

Alma Budrikaitė-Mišeikienė 1941–2018

Gimė Tauragės r. Aukštupių k. 1948 m. su mama ištremta į Irkutsko sr. Žimą. Tėvas už ryšius su partizanais įkalintas Sibiro kalėjime. 1957 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno Tauragėje, dirbo visuomeninio maitinimo įmonėse, sukūrė šeimą, užaugino dvi dukteris. Buvo LPKTS Tauragės filialo valdybos ir tarybos narė.

Palaidota Tauragės r. Žygaičių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame dukteris, jų šeimos narius ir artimuosius.

LPKTS Tauragės filialas

Juozas Plėta 1931–2018

Gimė ir augo Kupiškio r. Zariškių k. ūkininkų šeimoje. 1948 m. su šeima ištremtas į Krasnojarsko kr. Mansko r. Dirbo sunkius miško ruošos darbus. Tremtyje vedė to paties likimo draugę Stasę Šližytę. 1957 m. sugrįžo į Lietuvą. Apsigyveno Anykščiuose. Dirbo statybos darbus. Užaugino du sūnus. Buvo LPKTS Anykščių filialo narys.

Palaidotas senosiose Anykščių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną ir sūnus.

LPKTS Anykščių filialas

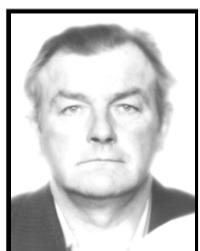

Juozapas Albinas Jakštasis 1934–2018

Gimė Tauragės aps. Šilalės valsč. Dirkintų k. ūkininkų šeimoje. Du broliai tapo partizanais. Šeima rėmė partizanus. 1951 m. motiną ir dvi dukteris, ištremė į Irkutsko sr. Bratsko r. Juozapai paseikė pabėgti, slapstėsi. Sukūrė šeimą, užaugino du sūnus ir dukterį, sulaukė vaikaičių.

Palaidotas senosiose Šilalės parapijos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, vaikus, vaikaičius, gimines ir artimuosius.

LPKTS Šilalės filialas

Rasa Marija Vaitkevičiūtė-Butkuvienė 1937–2018

Gimė Šakiuose. 1941 m. ištremta į Altajaus kr. Bijską, 1942 m. – į Jakutiją, Bykovą, vėliau – Bulūno r. Kiusiūrą, Jakutską. 1956 m. grįžo į Lietuvą. 1960 m. baigė Vilniaus universiteto Fizikos-matematikos fakultetą. 1960–1992 m. dirbo Šakių vidurinės mokyklos matematikos mokytoja. Buvo darbštė, kūrybinga, pasiauksianti, mylima ir gerbiama mokiniai ir kolegų. Aktyviai dalyvavo tremtinių organizuojamuo-se renginiuose.

Palaidota Šakių kapinėse.

Gegužės 23 d. (trečiadienė) LPKTS ir LPKTS Kauno filialas organizuoja 1948 metų trėmimo 70-mečio minėjimą.

12 val. šv. Mišios Šv. Mykolo Arkangelo (Igulos) bažnyčioje.

13 val. gėlių padėjimas prie Laisvės paminklo ir Nežinomo kareivio kapo.

14 val. Kauno igulos karininkų ramovėje (A. Mickevičiaus g. 19, Kaune) konferencija „Negyjanti žaizda“.

15 val. knygos „Vaikystė Sibiro toliuose“ pristatymas. Kviečiame dalyvauti.

Tremtinys www.lpkts.lt
ISSN 2029-509X

Redaktorė Jolita Navickienė
Redakcija: Audronė Kaminskienė, Vesta Milerienė
Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas,
Tel. (8 37) 323 204
E-mail: tremtinys.redakcija@gmail.com

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių
ir tremtinių sajunga

Įmonės kodas 300032645
Ats. sąsk. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365
AB „SEB“ bankas
Spausdino spaustuvė
UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai

Tiražas 1720 egz.

Kaina
0,61 euro

Projektus „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ ir „Istorija be „baltų dėmių“ remia

S P A U D O S ,
R A D I O J O I R
T E L E V I Z I O J O S
R É M I M O
F O N D A S

Ar meškos ožkas gano?

Nedidelė buvo mūsų gospadorystė: viena karvutė, pusantro paršiuko, septynios baltakaklės amžinai su debesimis besibarančios žasys, budriai savo haremą nuo tvoros saugojantis gaidys ir du arkliai – vienas darbininkėlis, antras stoninis.

O šviesiai geltonos spalvos mūsų brička buvo ant švediškų lingių – ne važiuodavome, o sūpuodavomės... Bet žemėlės nedaug – tokius gospadorius nepasotinamieji kulemargais vadindavo...

Pavasarį mūsų sodyba paskėdavo žiedų žieduose, kad į dangų išskiltų aukštinės trešnės, didžuliais kraujø lašais raudonuojančios vyšnios gintarinės kvapu kvapais viliojančios kriausės ir lyg jurginu galvutėmis vėjo liūliuojami obuolaičiai. Vėliau iš Olandijos parsivežiau persikų ir abrikosų, kurie prie mūsų gryčios pietinės sienos šakelėmis priraišioti puikiai prisirpdavo.

Neiškentė mano kaimynas – ta pačia liga užsikrėtė... Ir pradėjome mudu lenktyniauti – kieno kriausės saldesnės, kieno obuolaičiai raudonesni. Pro šalę einantiems iš pavydo klumpantiems žmogeliams seilės varva... Bet mes visiems širdis pasaldinti negailėjome tikėdami, kad džiaugsmas, iš mūsų išejęs, pas mus ir sugriš...

„Džiaugsmas“ sugrižo, kada ruskių, per mano kaimyno vartus sunkvežimiui nepataikę, dvi obelis su raudoniaisiais obuolaičiais net neišlipdami iš kėbulo svyruodami nusiprovė.

Labai jau karšto būdo mano bičiulis buvo – iššoko iš kluono su šakėmis Teisybės ieškoti!

Guli mano kaimynėlis, teisybės nesuradęs, žiedų žieduose paskendęs, žvakės mirkciandomas lašt-lašt verkia – kakte tamsiai raudona avietėlė...

Kaimynui žuvus, liko jo sūnus. Motinėlė jau seniai iš šios ašarų pakalnės buvo pabėgusi. Juozelis buvo linkmas vyriokas. Pavasarį, grždamas iš robokų, anksčiau už vyturius užgiedodavo... Gerą balsą turėjo, ruošesi garvežio švilkuku įsidarbinti. Visas mergeles mylėjo, tik visos meilės ašaromis pasibaigdavo...

Tuk tuk tuk! Pratyniau apšarmojus langą – tai mano amžiną atilsj kaimynėlio Juozelis įsibridęs į pusnį paskutinę tėvoko obelaitę su kirviu tukina! Neiškenčiau jo neaplankęs: sėdi prieš krosnį į tėvoko kailinius susisupęs ir ruginuke atsirūgdamas bando ašarojančiomis obels šakomis ugnelę atgaivinti.

Po keleto savaičių, sudeginęs visus sodo medžius ir tvoras, Juozelis, ačiū Dievui, kažkur dingo?! Per anksti lengviau atskivépēme: pasirodė mūsų apylinkėse granatomis apsilankstęs...

– Dievulėliau tu mano, ar jūs kvailiau nieko nesugalvojote? – Atkosėjam vienam iš jų pas mus apsilankius. Jam pasimetusiai šyptelėjus, man tik tūptelėti prisiėjo...

Juozelis savo apsilankymais mūsų pradžiuginti neužmiršdavo. Vieną kartą žiemai baigiantis, jau švintant, vėl pasibeldė.

– Brangieji, pas mus duonelautojai iš plačiosios tėvynės apsinakvojo, dar spėsite kur nors kitur prisilausti, – išpoškinau užsikirsdamas.

Bet Juozelis, kitiems jo bendramis

prieštaraujant, mane stumtelėjės, – pro duris ir įsitaikęs ant šiltasuolio pareikalavio ir iš vidaus pasišildyti...

Suvaręs besikeikiančius duoneliautojus į pirkios kampą, iki sutestant šildési, o paskui pareišké, kad jiems priktikę, nors nebuvu šeštadienis, po Šešupės ledų išsiprausti.

Kol mes su juo vienas kitą perrékdamai apsiptojo įginčiomės, duoneliautojai net durimis necypotelę išgaravo...

Matyt, duoneliautojams per mažai duonelytės davėme. Po keleto savaičių be bilieto su visais patogumais į Sibirių bildame: pro čia pat, toli eiti ne reikia, vagono tupyklos skylę linksmai vėjas švilpauja, kad stuburas ne susikreivintų – gultai kaip ledas tiesūs, o merguželių kaip vakaruškoje – viena už kitą gražesnės...

O jūs geltonkasės, tamasiplaukės, mėlynakės, juodaakės, žvairaakės, per savo brolelių išdaigas, išsvajotus pabučiavimus, nekaltų nekalčiausius atsidūsėjimus, už ištroskusio pagirdymą, alkano pamaitinimą pačiam, pasak poetės, žydėjime, velnio taradai koje į prapultį bilate...

Galų gale nuo per spygliuotu voratinkliu apraizgytą skylę spoksojimo vos neapspangę, nuo dieną naktį vagono ratų pasiutpolkės apkurtę, tupyklos skyleivisai užšalus, vagono durims skaliku cyptelėjus, išsiveržusios pūgos pastumėti vienas po kito baidyklėmis išvirtome į sniegą.

Tiumenė – Sibiro vartai: vaikigaliai cerkvėje armonikas virkdo, aukštai, vietoj nuvartytų kryžių beržiukai linkčiodami meldžiasi...

Angelams sargams atvarius, mudvieju, it velnio išperę, kadaise, kaip vėliau sužinojome, taip pat išbuožinti seneliukai neišsigando: apsiverkę persižegnojo dėkodami Dievui už galimybę pamaitinti alkstantį, prigliausti benamį ir kol mudu aplink save skleisdami ano pasaulio dvoką ant klumšiukų tūnomyje, iškūreno daržo gale pirtelę.

Ir štai, mudu po nesibaigiančios kelionės į pragarą, atsidūrėme roju!

O jūs pušų sakais svaiginančios, visus ledus iš bėdinos širdies išgugančios Sibiro pirtelės. Ir dabar manyje ant sau- le alsuojančių akmenų užpiltas vanduo pavasario debesiu apgaubdamas kažką be galo mielo šnabžda...

Po pirtelės, senoliškais kailiniais apgaubti, nuo priemenės lubų linkčiojančio vantu miško laiminami, pirkioje prie baltos baltos pyragėliais kvepiantios krosnies kaip užmušti užknarkėme.

Būkite palaiminti, geradarai!

Mums pasiutusiai pasisekė: aš įsitaikiau DOKe šluotos viršininku, mano vos beklibanti pačiukė pradėjo siūti, megzti – siūlų buvome truputį iš Lietuvos atsivežę – siuvinėti.

Povisą Zatiumenkę pasklidus gandui, pradėjo pas mus čaldonai belstis: kam sijonėli pasiūti, kam pirštinaitės numegzti, jaunavedžiams skarelę išsiuvinėti.

Iš to džiaugsmo užmiršome, kad šalį saugo budri staliniečių akis... Vieną prakeiktą vakarą nespėjo mano pačiukė, bildukui apsilankant, su savo verslo įkalčiais į užpečkį išlisti. Teisingiau pasakius, mūsų geradarė nespėjo iš užpečkio kyšantį jos užpakalį staltiese uždengti...

Po keleto dienų per plačiai atplėstas duris į trobą įleisdamas vėtrus sūkurius, raudonžvaigždis sulojo:

– Rytoj anksti išvykstame, būkite su daiktais pasiruoš!

Paskui roges su mūsų klumšeliais šautuvu buožėmis pamiklinti su kitais broliais ir sesėmis, ketinusiais valdžiuo- kę apmauti, su savo plevėsuojančiais skudurais varnas baugindami nuo linksmo saulėtekio iki kruvino saulėlydžio pelidėse išsimiegojė, apledėjusiomis nosimis per pusnyp nepasibaigiančius pusnypus brendame. Brendame, brendame ir brendame...

Ar dar toli Pažadėtoji Žemė? Neatsako liūdnas saulėtekis, neatsako liūdnas saulėlydis, neatsako šerkšno ašaras barstydamis beržai...

O mes brendame, brendame ir brendame. Garbė Dievui, suklupusi nešaudo, į roges įmetā, kad „pažadėtoje žemėje“ nė vieno vergo netrukštų...

Po šimto metų atbridome į iš pajoudusiai rastais iš sniego kyšantį Žemutinės Tavdos miestelį.

Ar čia Pažadėtoji Žemė? Ne, ne čia Pažadėtoji Žemė, Pažadėtoji Žemė dar už šimto mylių viduryje taigos, barake.

Užkamšėme plýsius, susibudavojome išgriuvusį ugniakurą, ir kol jis springdamas supuvusio beržo šakomis savo džiaugsmą paskleis, kad visai kraujas nesustingtų – šok géręs, šok negéręs, šok mergytę nusistvėręs...

Bet juodaakes ir mėlynakės nešoko, – po taigoje paklydusius kaimus kalėdojo, kad priešpaskutinį ir paskutinį skudurėli į bulvę išmainius, su drebulės spurgų prieskoniais kisielių, ar velnias žino ką, būtų galima išsvirti...

Bet ir šaltas pragaras turi savo galą: visomis spalvomis, visais prisikelimo balsais ūžtelėjo pavasaris, ir nūvio mus čekistai į stebuklingo Čaščia Vita pavadinimo miško ruošos kaimelį – antaitės skraido, Staricoje – lydeikės karosėlius vaiko, tankumuose kurtinai burbuliuoja... Čia Pažadėtoji Žemė!

Ir pradėjo sesės ir broliai lietuvių riebią – nors ant duonos tepk – žemelę viskai užmiršę knisti. Kai kas, valdžiuo- kę neprieštaravo, – trobas iš nuvirtusių medžių rėsti, tvoras tverti. Spokso išsižioję čaldonai:

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumerata priimama iki kiekvieno mėnesio 28 dienos bet kuriame „Lietuvos pašto“,

„Pay Post“ skyriuje,
per „Lietuvos pašto“ laiškininką,
informacijos tel. 8 700 55 400,
internetu www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina keturis kartus per mėnesį.

Prenumeratos indeksas 0117. Kaina:

1 mėn. – 2,45, 3 mėn. – 7,34 Eur.

Nelikite be savo laikraščio!

– Ar fašistai, čion pastipti atvežti, visos jų taigos neaptvers?

Netrukus tvarteliuose pradėjo baubti, mūkti, kriukseti...

Nejaugimudu su pačiu ke – ne mums gintarinių rastų troba – pasiduosime? Kapeikėlė prie kapeikėlės ir mudu tokią švarutelę liūdnomis akimis karvutę įsigijome.

Buvo mūsų kaimelyje tokai retakai išsipagiriojantis, medaliais žvanguantis – kūmo akis ir ausys...

Buvo jo litovcams nustatyta kiekvieną subatvakarę po pirtelės planas... Prakeiktas nors ne grynakraujiškas suvalkiečio būdas – kai ateidavo mano eilė po pirtelės pridurką maloninti – išrūkdavau medžioti!

Vieną negražų man iš medžiolkės gržus vakarą broliai lietuviui apsilaižydami sukosejė:

– Tave komendantas kviečia!

– Gerbiamasis, kodėl pienu spekuliuojate? – Subaubė draugas komendantas.

– Draugas viršininke, juk mūsų kaimine ne aš vienas pieną pardavinėju.

– Ne jūsų sobače delo, žinokite, kad už spekuliaciją būsite nubaustas septynieriams metams kalėjimo su turto konfiskavimu!

Te paspringsta jis su tuo mūsų turtu, bet vėl į belangę mudu su pačiu ke baisiai nenorėjome... O iš patyrimo gerai žinojome, kad tai ne tušti žodžiai – neatsigéręs krauso, nerurims...

Palingavome mudu galvomis ir pradėjome kas vakaras pono komendantą neatsarginei ir atsaginei žmonai ir jų nesuskaitomiems vaikams po didžiuolių pieno uzboną tempti...

Betempdamas viskai užmiršau, bet ponas komendantas – neužmiršo:

– Šikart negaliu padėti – ruošiama byla jūs perkelti, kur karves meškos gano, – subaubė vėl šluostydamas raudoną nosi komendantas.

Vėl palingavome galvomis mudu su pačiu ke ir nutarėme, kol mudu kur karves meškos gano neperkélė, geriau liūdnai liūdnai su mumis atsisveikiinančią karvutę į pono komendanto tvartą perkelti...

Po keleto dienų nusipirkome ožką.

Ar ožķu meškos negano?

Sigitas ŠEIKIS